

JOSEP GUIA

El príncep de Viana i Tirant lo Blanc

A partir que Rodríguez Risquete ha documentat un Joan Martorell a la cort del príncep de Viana, Jaume Turró ha formulat la hipòtesi que el Tirant és un producte literari d'aquella cort, la qual cosa es presta a fer algunes puntualitzacions cronològiques, tant sobre l'època d'escriptura del *Tirant* com sobre l'estat actual de la qüestió.

La cort del príncep de Viana pot considerar-se com una variant i una continuació, a escala més petita, de la cort napolitana d'Alfons el Magnànim, on s'aixoplugà el príncep (20 de març 1457), fugint de son pare Joan Sense Fe, germà del Magnànim, vidu de Blanca de Navarra (mare del príncep de Viana) i ja casat en segones noces amb Juana Enríquez (mare de Ferran el Catòlic). En morir el Magnànim (27 de juny 1458) i esdevenir rei de Nàpols el seu fill Ferrante i rei de la corona aragonesa el seu germà Joan, el príncep de Viana passà a Sicília (15 de juliol de 1458), a Mallorca (20 d'agost de 1459) i, en absència de son pare, entrà a Barcelona (31 de març de 1460), on fou rebut amb tots els honors com a primogènit. Posteriorment, son pare el cridà a Lleida, el féu detenir (2 de desembre de 1460) i l'empresonà, primer a l'Aragó i després a Morella, la qual cosa provocà l'aixecament militar del Principat de Catalunya (8 de febrer de 1461). L'alliberament del príncep es produí l'1 de març i el dia 12 de març tingué lloc la seva segona entrada triomfal a Barcelona, on les festes es perllongaren per deu dies. El rei signà finalment la capitulació de Vilafranca del Penedès (21 de juny de 1461), per la qual reconeixia Carles de Viana com a primogènit i hereu i el nomenava lloc-tinent general del Principat de Catalunya. Poc li durà la glòria, al príncep, perquè va agafar un mal de costat (pleuresia) i va morir el 23 de setembre de 1461.

No cal dir que la mort del príncep va colpir profundament tota la Corona d'Aragó i especialment el Principat de Cata-

lunya, on fou venerat com a sant i on hom deia que havia estat enverinat per la madrastra, amb el consentiment de son pare. Una vegada desaparegut el príncep, el més probable és que els cortesans d'aquella petita, agitada i interrompuda cort es dispersaren. Així doncs, si l'autor del *Tirant* hi era, res fa pensar que continuara escrivint a Barcelona més enllà de la mort del príncep, atès el fet, a més, de l'imminent inici de la guerra de la Generalitat contra el rei. Dir que "el Tirant s'escrigué a Barcelona i no a València" és una afirmació poc

**"Dir que
'el Tirant lo Blanc
s'escrigué a
Barcelona i no a
València' és una
afirmació poc
fonamentada
i impertinent."**

fonamentada i impertinent perquè, atenent la cronologia apuntada i tot donant per bona la hipòtesi de l'origen cortesà de la novel·la, segurament l'obra no es va començar a Barcelona (a la dedicatòria es declara el 2 de gener de 1460 com a data d'inici, moment en què el príncep era a Mallorca) i encara menys s'hi va acabar, perquè Martí Joan de Galba afirma, de València estant, que ja posseeix el manuscrit del *Tirant* des de començament de 1464, i perquè l'opció més versemblant és que el llibre es va acabar amb posterioritat a la mort de Joanot Martorell (1465), ja que conté ressons de fets i textos posteriors a 1465 i el manuscrit que es trobava a la impremta, l'any 1490, és esmentat per la docu-

mentació com el d'un *Tirant* "tot acabat".

Com a precedents en la formulació del tema que ens ocupa, cal citar en primer lloc la conclusió a què arribà Jordi Carbonell (1955-56) sobre la presència de Joan Roís de Corella en la cort del príncep de Viana, on degué tenir lloc el debat epistolari entre tots dos, en el qual el príncep anomena Corella "*el más suficiente ante nuestra presencia*". En segon lloc, Jesús Villalmanzo (1995) ja apuntà que la cort del Magnànim devia ser considerada com a bressol del *Tirant*, en detectar-hi la presència d'un Joan Martorell. En tercer lloc, des de la postul·lació de Corella com a autor del *Tirant*, jo mateix (1996) vaig relacionar, per primera vegada, el príncep de Viana amb el *Tirant*, en conjecturar que el nom "Tirant lo Blanc", justificat a la novel·la pels noms del pare (senyor de Tirània) i la mare (Blanca de Bretanya) del protagonista, és un homenatge a Carles de Viana (fill d'un senyor tirà i de Blanca de Navarra), així com també que la mort de Tirant és un homenatge a la mort del príncep, car Tirant mor d'un trist mal de costat després d'haver estat nomenat primogènit i hereu de l'Imperi grec i d'haver entrat triomfalment a Constantinoble. Així s'explica una mort tan banal i realista, insòlita per a un cavaller en un llibre de cavalleries, que provocà l'admiració de Cervantes al Quixot.

Tirant lo Blanc, la primera gran novel·la moderna de totes les literatures, és un gran contenidor de fets i textos anteriors i coetanis al seu temps, per la qual cosa era lògic pensar que també se'n faria ressò de la dissortada trajectòria i mort del príncep de Viana, més encara si l'autor formava part del cercle àulic del príncep. Per això, en rellegir el *Tirant* en clau de príncep de Viana, com ja vaig suggerir fa temps al llibre *De Martorell a Corella*, i descobrint l'autor de *Tirant lo Blanc* (1996: 243-245), s'hi poden trobar nous ecos. El lector, doncs, queda invitat a fer aquesta lectura, fins i tot des de la mateixa dedicatòria del *Tirant*.